TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI VE PROF. DR. TURAN YAZGAN'IN TÜRK DÜNYASI İÇİN YAPTIĞI HİZMETLER

Doç. Dr. Süleyman DOĞAN*

Öz

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının hemen sonrasında Türk Cumhuriyetlerinde ticari kuruluşların yanında Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve sivil toplum örgütleri tarafından eğitim kurumları açılmıştır. Prof. Dr. Turan Yazgan'ın öncülüğünde örgütlenen Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları 1990'lı yılların hemen başında Türk Cumhuriyetlerinde açtıkları okullarla Türk Dünyası Alfabe Birliği konusunda büyük katkı sağlamıştır.

Globalleşen dünyada, dili, tarih, kültür ve folkloru bir olan kardeş ülkelerin birbirleriyle her alanda olduğu gibi eğitim alanında geleceğe dönük ortak hedefler belirlemeleri kaçınılmazdır. Bu bağlamda Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları, Azerbaycan'da, Kırgızistan'da, Kazakistan, Çuvaşistan ve Bulgaristan'da açtığı eğitim kurumlarıyla geleceğin Türk Eğitim Birliği'nin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları kardeş Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye Cumhuriyet Devleti arasında köprü vazifesi görmektedir. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın kurucusu merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ı öncülüğünde bu Eğitim Kurumları, tarihe not düşmekte ve kardeş ülkeler arasındaki dostluk, barış ve kardeşliği pekiştirme yönünde önemli bir rol üstlenmektedir.

Anahtar kelimeler: *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Eğitim, Türkiye, Türk Cumhuriyetleri, Turan Yazgan.*

* Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi, sudogan@yildiz.edu.tr

Abstract

The Role of the Educational Institutions Of The Foundation Of Researches For The Turkic World (TDAV) In The Making Of Prospective Unity of Turkish Education

In the aftermath of the decomposition of the Soviets Union, commercial companies founded some educational institutions in the Turkic Republics as well as by the Republic of Turkey and some non-governmental organizations. Educational institutions of TDAV, organized under the leadership of Prof. Turan Yazgan, have assumed an important role in the way toward the Unity of Alphabet for the Turkic World, with the schools opened in the Turkic Republics in the beginning of 1990s.

In a globalizing world it is inevitable for the sister countries having a common language, history, culture, religion and folklore to determine common targets for the future in the area of education as it is in the other fields. Based on this objective Educational Institutions of TDAV played a significant part in the establishment of Turkish Educational Unity, with its schools in Azerbaijan, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Chuvashia and Bulgaria.

TDAV's Educational Institutions aimed to bridge the gap between the Turkic Republics and the Republic of Turkey. TDAV carried on educational activities hand in hand with Turkey innovations, and assumed a pioneering role promoting brotherhood, peace and unity among sister countries.

Key words: *Foundation Of Researches For Turkish World, Education, Turkey, Turkic Republics, Turan Yazgan.*

Giriş

1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği dağıldığında, bu gelişmenin ekonomiden ideolojiye, uluslararası güvenlikten global güç sistemine kadar dünya siyasetinde önemli değişikliklere yol açacağı kaçınılmaz bir şekilde bekleniyordu. Nitekim Sovyetlerin çöküşünün hemen ardından tek süper güç konumuna gelen ABD'nin uluslararası müdahale alanı genişlemiş, Sovyet bakiyesi halklar ise ekonomik, siyasal ve sosyal bir bunalımın eşiğine gelmişlerdi.

Batı dünyası bütün bu gelişmelere alışık olduğumuz gibi kendi penceresinden bakmayı sürdürdü. Sovyet İmparatorluğunun çöküşü ideolojik olarak liberal-Batı uygarlığının nihaî zaferi olarak yorumlanırken, Orta Asya ve Kafkaslar zengin doğal kaynakları nedeniyle Avrupa ve ABD'nin ilgisine mahzar oldu. Çok uluslu şirketlerin desteğini alan Batılı bilim adamları ise, bölgeyi daha iyi tanımak ve hegemonik güçlere yol göstermek adına oryantalist literatürü yeni veriler ile güncellemekle meşgul görünüyorlar.

Oysa Sovyetler Birliği'nin dağılması herkesten çok Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgi alanına girmeliydi. Zira Rusya Federasyonu içinde kalanlar

hariç, Kafkaslarda ve Orta Asya'daki altı bağımsız cumhuriyetin (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan) çoğunluğunu Türk dilli halklar oluşturuyordu. Türkiye Türkleri ile bölge halklarının ortak tarihi ve kültürel bağları, uzun bir aradan sonra *"Türk Dünyası"* deyimini anlamlı hale getiriyordu.

Ne var ki, bütün iyi niyetli çabalara rağmen başta Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere taraflar uzun vadeli bir işbirliğini gerçekleştirecek sağlıklı bir perspektife sahip değildi.

Post-Sovyet dönemin Türk Cumhuriyetleri kendileri için yepyeni şartlarda ekonomik, kültürel, siyasî ve sosyal sorunlarla mücadele ederken; Türkiye Cumhuriyeti artık kronikleşmiş gerekçelerle Türk Dünyası ile sıkı bir işbirliği fırsatını elinden kaçırdı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yaklaşık yirmi yıl sonra, bugün *"Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Türk Dünyası"* tahayyülünün bile çok uzağındayız. Daha da önemlisi işbirliği için kaçınılmaz olan entelektüel birikime ve sağlıklı bir enformasyona sahip değiliz.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

Türk Cumhuriyetleri 1990'lı yılların başından 1992 yılının sonuna kadar tek tek bağımsızlıklarını ilan ettiler. Türkiye Cumhuriyeti devleti bağımsız Türk devletlerini ilk tanıyan ülkedir. Ancak bağımsızlık sonrası Türkiye gereken atraksiyonu gösterememiş ve ilk etapta oluşan duygusal ilişkiler sonrasında kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkilere dönüştürülememiştir.

Bununla birlikte Türkiye'de örgütlenen bazı özel sivil toplum kuruluşları kardeş ülkelerinin derdine bir nebze de olsa çare olmayı kendine bir vazife edinmiştir. Bunların başında hiç şüphesiz Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı ve onun değerli başkanı merhum Prof. Dr. Turan Yazgan gelir.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 20 Temmuz 1980 tarihinde, Bakanlar Kurulu'nun 8/1307 sayılı kararı ile kamu yararına hizmet veren bir vakıf olarak tescil edilmiştir. Prof. Dr. Turan Yazgan tarafından kurulmuş, kurulduğu tarihten 22 Kasım 2012 tarihinde vefatına kadar merhum Prof. Dr. Turan Yazgan tarafından yönetilmiştir. Merkezi, Büyükşehir Belediyesi'nin arkasındaki Ankaravî Mehmed Efendi Medresesi olarak bilinen binada bulunmaktadır.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı ile ilgili bilgiyi vakfın kurucusu ve başkanı merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'dan aktarıyorum:

> *"Ankaravî Mehmed Efendi Medresesi olarak bilinen bu bina, Şeyhülislam Ankaralı Mehmed Efendi tarafından yaptırılmıştır. Vâkfımız, 3 Kasım 1687'de vefat eden, merkez binanın banisi Şeyhülislam Anka-*

ralı Mehmed Efendi'nin 300. ölüm yıldönümünde metfun bulunduğu Kovacı Dede Camii'nde aziz ruhuna mevlit okuttuk. Bu bina, Vakfın sağlam temellere oturmasında birinci derecede rol oynamıştır.

Şimdiye kadar hiçbir faaliyetimizi kamuoyuna duyurmak için özel bir gayret sarf etmedik. Vakfımızı tanıtan hiçbir yazılı broşür veya kitap neşretmedik. Bunun maksadı; sadece maliyetinden kaçınmak değil, hizmetlerin yalnız ve yalnız Vakfın gayesi için yapılmakta olması ve hiçbir hizmetimizin veya faaliyetimizin başka hiçbir gayeye vasıta teşkil etmesinin, anlayışımıza ters düşmesidir.

Vakfımızın faaliyetlerini yürütürken gerekli olan finansmanı da bu faaliyetler içinde sağladığını, hiçbir şahıs veya kuruluştan yardım talep etmediğini belirtmemiz yerinde olur. Vakıfların bir çeşit dilencilik yaparak faaliyet yapmalarına başından beri karşıyız ve bunu vakıf kavramı ile asla bağdaştıramıyoruz. Bu prensip dâhilinde, devletten de sırf yardım maksatlı bir talebimiz olmamıştır. Bu sebeple Vakfımız daima güçlükler içinde hizmetlerini yürütmüş, devletle ve dostlarıyla gerçek karşılığı olan hizmetler ifa ederek gelir sağlamıştır.

Hizmetlerimiz bu sebeple çok çeşitlidir. Yurt içinde ve dışında yürüttüğümüz eğitimden yayınlarımıza, gezilerimizden konserlerimize, seminerlerimizden kurultaylarımıza kadar pek çok sahada hem gelir sağlamakta, hem de hizmet gerçekleştirmekteyiz. Bu kadar çok faaliyetin bir kısmı, yalnız harcama kalemlerini oluştururken, bir kısmı da kendi kendini finanse eden veya başka hizmetleri de finanse eden gelir sağlamaktadırlar. Ancak bunların hiçbirisi Vakfın bünyesinden ayrı değildir, Vakıf bütün faaliyetleriyle bir bütündür."[1]

Sovyetlerin Dağılması...

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının hemen sonrasında Türk Cumhuriyetlerinde ticari kuruluşların yanında Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve sivil toplum örgütleri tarafından eğitim kurumları açılmıştır. Merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ın öncülüğünde örgütlenen Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları 1990'lı yılların hemen başında Türk Cumhuriyetleri'nde açtıkları okullarla Türk Dünyası Alfabe Birliği konusunda çok önemli rol üstlenmiştir. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları, Türk Cumhuriyetlerinde açtıkları,

1- Türk Dünyası Kültür Merkezleri,

2- Türk Dünyası Liseleri,

3- Türk Dünyası Yüksek Öğretim Kurumları (YÖK onaylı) adı altında kurumsallaşmış ve ortak eğitim birliği yolunda önemli adım atmıştır.[2]

---

[1] Prof. Dr. Turan Yazgan'ın kaleme aldığı Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tanıtım yazısı, www.turan.org, (2006).

[2] Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı internet web sitesi www.turan.org

Globalleşen dünyada, dili, tarih, kültür ve folkloru bir olan kardeş ülkelerin birbirleriyle her alanda olduğu gibi eğitim alanında geleceğe dönük ortak hedefler belirlemeleri kaçınılmazdır. Bu bağlamda Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Çuvaşistan ve Bulgaristan'da açtığı eğitim kurumlarıyla geleceğin Türk Eğitim Birliği'nin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları kardeş Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye Cumhuriyet Devleti arasında köprü görevi görmektedir. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın eğitim kurumlarını tek tek ele alalım.

Türk Dünyası Kültür Merkezleri

Türk Dünyası Kültür Merkezleri, yaygın eğitim kuruluşları olarak faaliyet yürüttüğü gibi bulunduğu yerde halkla, özellikle yazarlar, bilim insanları ve yayıncılarla Türkiye arasında Türkiye Türkçesi kursları da açarak Türkiye Türkçesini yaygınlaştırmak en büyük amaçtır.

Kültür merkezlerinde sosyal ve kültürel faaliyetlerin yanı sıra, milli ve dini günlerle halkla bütünleşmeyi sağlamak maksadıyla yemekler vermek, anma törenleri, sanat ve el işi sergileri açmak önde gelen faaliyetlerdendir. Türk folklor çalışmaları, Türk sazının öğretilmesi, Nevruz kutlamaları gibi çok yönlü faaliyetler bunlara örnektir. Ayrıca Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı ile o ülke arasındaki münasebetler kültür merkezlerince sağlanır. Örneğin vakfın misafiri olarak gelecek olanlar önce bu merkeze müracaat ederler.

Her yıl yapılan *'Türk Dünyası Çocuk Şöleni'*ne gelecek grupları kültür merkezleri tespit ederler. Öğretmenlere nezaret ederler, birlikte çalışmalar yaparak ders dışında da sosyal ve kültürel etkinliklerde rol almaları hedeflenir. Ülke çapında yarışmalar düzenleyerek kazananlar ödüllendirilir. Kültür merkezi bulunan Türk Cumhuriyeti'ndeki okulların başarılı öğrencilerinden gruplar oluşturularak bunların Türkiye'de vakfın imkânlarıyla, ödül olarak tatil yapmaları sağlanır.

Türk Dünyası Liseleri

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, liseleri konusunda iki metot uygulamaktadır. Birinci şekilde, Türk Dünyası Bakü Atatürk Lisesi'nde olduğu gibi, bina dışında lisenin yönetimi tamamıyla vakfa aittir. Tek yönetici, tayin edilen müdürdür. Türkiye'den vakfın gönderdiği öğretmenlerin dışında mahallinden seçilecek öğretmenleri tespit ve tayin etmek, eğitimin gerektirdiği her türlü hukuki ve diğer muameleleri yürütmek müdürün görevidir.

İkinci şekilde, anlaşma yapılan herhangi bir mahalli lisede, Türkiye'den müdür tayin etmekle birlikte, bu müdür okulun Türkçe derslerinden sorumludur. Yeteri sayıda öğretmenle birlikte 9. sınıftan veya 6. sınıftan

veya 11 yıllık liselerde bazen birinci sınıftan itibaren Türkçe öğretmeye başlarlar. Bu yolla okulda her öğrenci Türkçe öğrenmiş olur. Türkçe dışındaki derslere okul müdürü karışmaz. Ancak Genel Türk Tarihi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri vakfın öğretmeni tarafından verilir. Diğer dersler için okul Türkiye'den öğretmen isterse, Vakfın kendi imkânlarına göre bunu karşılamaya çalışır.

Türk Dünyası Yüksek Öğrenim Kurumları

Abay Almatı Devlet Üniversitesi
(Almatı - Kazakistan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)

YÖK tarafından denkliği bulunan Almatı'da Abay Devlet Üniversitesi bünyesinde açılan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi müfredat programı uygulanmakta olup, Türkiye Türkçesi ile eğitim ve öğretim yapılmaktadır.

Kızılorda Korkut Ata Üniversitesi
Türk Dünyası Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

YÖK tarafından denkliği tanınan bölümde eğitimin dili Türkiye Türkçesi'dir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin müfredatı uygulanmaktadır.

Türkiye'den giden öğrencilerin sayısı günden güne artmaktadır. Yerli öğrencilerle birlikte okuyacak olan bu öğrenciler, Türkiye Türkçesi'nin daha güzel öğrenilmesine katkı sağlayacaklardır. Bölümün son sınıf öğrencileri üç haftalık staj için Almatı'daki çeşitli okullara ve uluslararası kuruluşlara gönderilmektedir.

Korkut Ata Üniversitesi bünyesindeki bölüm öğrencileri için kurulan Kazak-Türk Dostluk Kulübü çalışmalarını yıl boyu sürdürerek fakülte ve üniversite bünyesinde birbirinden kıymetli ve ilginç seminerler, paneller, dini ve millî bayram programları, ödüllü bilgi yarışmaları düzenlenmektedir.

Fakültenin faaliyetinin ardından öğrencilere Türkiye Türkçesi öğretmek, çeşitli sosyal etkinlikler düzenlemek ve ortak medeniyetimizi, kültürümüzü ve folklorumuzu tanıtmanın heyecanıyla görev yapan öğretmenlerinin üstün gayretleri son derece önemli tesir meydana getirmiştir.

Celalabad İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi
Prof. Dr. Turan Yazgan Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü

Fakülte, Kırgız Kooperatifleri Birliği, Milli Eğitim Bakanlığı, Celalabat Valiliği, Kommersiyalık Enstitüsü ve Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı arasında yapılan anlaşma doğrultusunda 1993 yılından beri Celalabat İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi (eski adıyla, Kommersiyalık Enstitüsü) bünyesinde faaliyetlerine devam etmekte olup, Türk Dünyası İşletme Fa-

kültesi ve Sosyal Bilimler ve Eğitim Fakültesi'nden ibaret olup; Türk Dünyası İşletme Fakültesi İşletme-Uluslararası İlişkiler-Turizm İşletmeciliği olmak üzere 3 bölümden, Sosyal Bilimler ve Eğitim Fakültesi ise Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı olmak üzere 2 bölümden müteşekkildir. Makedonya, Azerbaycan, Kazakistan, Tataristan, Özbekistan ve Afganistan'dan gelen öğrenciler Vakfın burslusu olarak, Türkiye ve Kırgızistan'dan öğrenciler ise kendi imkânları ile eğitim almaktadırlar. Vakıf bunun yanında Celalabat ve çevre ilçelerde birçok lise ve değişik üniversitelerde de Türkçe öğretme amaçlı ders ve kurs faaliyetlerinde bulunmaktadır. Her iki ülkenin milli bayram ve belirli günleri ortak kutlanmaktadır. Vakfın yapmış olduğu çalışmalar bölge halkının beğenisini kazanmakta, faaliyetler basında sık sık yer almakta, sivil kuruluşlar ve resmi makamlarca da takdir görmektedir.

Fakültelerimiz bünyesinde Türk Dünyası Araştırma ve Kültür Merkezi bulunmaktadır. Merkez bünyesinde Türk Dünyası'nın çeşitli bölgelerinden gelen öğrenciler bölgelerine özgü kültürel ve sosyal faaliyetler sergilemektedirler. Araştırma ve Kültür Merkezi bünyesindeki faaliyet grupları, bölgedeki resmi kurum ve sivil kuruluşların düzenlemiş olduğu çeşitli programlara etkin bir şekilde katılarak Türk kültür ebrusunu sergilemektedirler. Fakültede oluşturan İşletme Bölümü ilk dönem mezunlarını 1998, Uluslararası İlişkiler Bölümü de ilk dönem mezunlarını 2001 yılında vermiştir. Ayrıca mezun olan öğrenciler Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın sağladığı burslarla Türkiye'de çeşitli Üniversitelerde Yüksek Lisans yapmaktadırlar.

Kurulduğu ilk yıllarda sadece İşletme alanında eğitim veren fakülte daha sonra Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü açarak eğitim yelpazesini genişletmiştir. Bu alanlarda kendini geliştirmiş donanımlı insanlar yetiştiren fakülte, bütün bu çalışmalarının yanında Türkçe hocalarının katkılarıyla Türkiye Türkçesi'ni öğretmek ve yaygın hale getirmek amacıyla bölgedeki üniversite ve liselerde yürüttüğü çalışmalar, bölgede Türkiye Türkçesi'ni öğrenmeye yönelik büyük bir talebi ortaya çıkarmıştır. Bu yoğun talebin dikkate alınması sonucu Türk Dünyası İşletme Fakültesi çatısı altında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürecek olan Tarih ve Türk Dili Edebiyatı Bölümlerinden oluşan, Sosyal Bilimler ve Eğitim Fakültesi'ni açmıştır.

YÖK tarafından denkliği bulunan İşletme Fakültesi 4 yıl olup, İstanbul Üniversitesi'nin müfredat programı aynen uygulanmaktadır. Türkiye'deki Üniversiteler tarafından görevlendirilen hocalar tarafından dersler yürütülmektedir. Üç bölümlü fakültede Makedonya'dan Yakutistan'a kadar Türk topluluklarından öğrenciler Vakfın burslusu olarak okumaktadırlar. Sosyal ve kültürel bir havanın hâkimiyetinde en ciddi ve en iyi eğitim yapılmaktadır.

Fakültede donanımlı bir kütüphane mevcut olup, Türkiye ve Kırgızistan folkloru ile meşgul olmak için öğrenme zemini yaratılmıştır. Küçük ve sakin bir Türk şehrinde arkadaşlık ve dostluğun kopmaz şekilde kökleştiği bu okullardaki eğitimin amacı, doğum yeri ve pasaportu önem taşımaksızın bütün Türk çocuklarını bir araya getirmek, yatılı eğitimin kazandırdığı ebedi dostluğu kurmak ve aralarındaki işbirliği idrakini ve ruhunu geliştirmektir.

Fakülte bünyesinde Türk Dünyası'nın tarihi gelişimini, kültürel, sosyal ve ekonomik durumunu incelemek, Türk Dünyası'nın çeşitli problemleri ve kültürel yapıları ile ilgili araştırmalar yapmak, bu konuda her türlü yayın yapmak ve yaptirmak, Türk devletleri arasında sağlam temellere dayalı dostluk ve işbirliğinin kurulmasına yardımcı olmak amacıyla Türk Dünyası Araştırma ve Kültür Merkezi kuruldu. Kurulduğu günden beri çok sayıda faaliyette bulunan ve resmi makamlar tarafından takdir gören merkezin gerçekleştirdiği ulusal sempozyum ve seminerlerin yanı sıra üç uluslararası sempozyumu gerçekleştirme başarısını göstermiştir.

Fakülte, *"Dilde, Fikirde, İşte Birlik"* ilkesiyle halen faaliyetlerini devam ettirmesinde maddi ve manevi katkılarıyla büyük pay sahibi olan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın değerli başkanı, bilge insan, merhum Prof. Dr. Turan Yazgan beyefendinin özverili çalışmasıyla meydana çıkmıştır.

Birbirine binlerce kilometre uzaklıktan farklı ülke ve bölgelerden öğrencileri bir araya getirip Türkiye Türkçesi ile eğitim-öğretim veren fakülte, mevcudunun en az yarısını açmış olduğu kız ve erkek öğrenci yurtlarında ücretsiz olarak barındırmaktadır. Bununla birlikte başarı durumlarını esas alarak, öğrencilerin Kırgızistan standartlarına göre yüksek oranda aylık bursu Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı karşılamaktadır.

Öğrencilerin ihtiyacını karşılamak üzere çeşitli sosyal tesisler bulunmaktadır. Eğitimini başarı ile tamamlayan öğrencilere Türkiye ve Kırgızistan'ın resmi makamlarınca tanınan iki farklı diploma lisans diploması verilmektedir.

> *"Türk Dünyası'nın değişik coğrafyalarında hizmet veren Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın Kırgızistan'daki eğitim-öğretim merkezi olan Türk Dünyası Celalabad İşletme Fakültesi gün geçtikçe büyüyen, gelişen ve bu gelişmeye paralel olarak gerçekleştirmiş olduğu değişik faaliyetlerle bugün dünyanın dört bir yanında adından bahsedilen bir eğitim kurumu haline gelen fakülte, kurulduğu günden bugüne kadar çağdaş eğitim standartlarına uygun eğitim ve öğretim vermeği temel amaç edinmekle birlikte, bu coğrafyada Türklük bilincini yok etmek isteyen yerli ve yabancı güçlerin yanı sıra bölgenin ekonomik geri kalmışlığını fırsat bilerek faaliyet gösteren art niyetli*

güçlere karşı da mücadele eden, aynı zamanda bölgeyle bütünleşmiş bir Türk Birliği kalesi olmuştur. Bu kalenin içerisinde Türk kültürüyle yoğrulan Genç Alperenler, geleceğin büyük Türk Dünyası'nda, Türklük gurur ve şuuruyla donanımlı söz sahibi nesiller olacaklarından şüphemiz yoktur".[3]

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (Bakü-Azerbaycan) Türk Dünyası İşletme Fakültesi

Bu fakültenin kurulma çalışması 1990 yılında Prof. Dr. Turan Yazgan başkanlığındaki Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın girişimleriyle Azerbaycan Cumhuriyeti Devleti Bakanlar Kurulu'na bağlı olarak eğitim ve öğretim faaliyetini sürdürmek için Türkiye'den yapılan ilk müracaat olarak tarihe geçmiştir.

Bu fakülte *"Azerbaycan Halk Teserrufatını İdare Etme İnstitutu"* ve Türk Dünyası Araştırma Vakfı arasında yapılan anlaşma doğrultusunda 1992 yılında Azerbaycan Bakü'de kurulmuş, 06.07.2001 tarihindeki mukaveleyle de Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi bünyesinde Türk Dünyası İşletme Fakültesi olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Fakültede İşletme ve Uluslararası İlişkiler adlı iki bölüm mevcuttur. Azerbaycan ve Türkiye'den öğrenciler eğitim almaktadır. YÖK tarafından tanınan ve denkliği kabul edilen Türk Dünyası İşletme Fakültesi'nde ders programı Türkiye'ye tam paraleldir. Eğitim programında İstanbul Üniversitesi'nin ilgili fakültelerinin ders programlarına uygun hareket edilmektedir.

Fakültede Türkiye Türkçesi ile öğretim yapıldığından, Türkiye'den gelen öğrenciler için hazırlık sınıfları bulunmamakta, Azerbaycanlı öğrenciler 15 günlük hızlandırılmış bir kursun ardından doğrudan 1. sınıfa başlamakta, dersleri Türkiye Türkçesi ile takip edebilmektedirler.

Fakültede Azerbaycan Cumhuriyeti'nin milli bayram ve günleri çerçevelerinde yapılan tüm etkinlikler aktif olarak kutlanmaktadır. Ayrıca eğitim ve sosyal içerikli programlar da düzenlenmektedir. Fakültenin bulunduğu Bakü, tarihi, kültürü, sanayisi ve güzelliğiyle Kafkasların en büyük ve önemli şehirlerinden biridir.

Dünyanın önde gelen petrol üretim merkezlerinden biri olan Bakü, 3.5 milyon nüfuslu, son derece gelişmiş, modern bir şehirdir. Genel olarak Türkiye'deki muadil büyük şehirlere göre ucuz sayılabilecek Bakü'de öğrencilerin çok çeşitli sosyal ve kültürel aktivitelere katılması, dil öğrenmesi, tarihi ve doğal güzelliklerden istifade etmesi mümkündür. Ulaşım hizmetleri oldukça ucuzdur. Fakültede spor salonu, bilgisayar laboratuvarı ve internet bağlantısı bulunmaktadır.

[3] Kırgızistan İşletme Fakültesi Dekanı Doç. Dr. Mehmet Yüce, web sitesi: www.turan.org, (2006).

Fakültede Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinden (İstanbul Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi vs.) görevlendirilerek gelen çeşitli unvanlarda akademisyenler yanında Azerbaycan vatandaşı öğretim elemanları da görev yapmaktadır.

Bölümler:

Türk Dünyası Bakü İşletme Fakültesi; 1) İşletme ve 2) Uluslararası İlişkiler Bölümü olmak üzere iki bölümde eğitim vermektedir.

İşletme Bölümü:

Müfredat programı, ağırlıklı olarak İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nin İşletme Bölümü'nün müfredat programı esas alınarak hazırlanmıştır. Ancak Türkiye'deki Ankara, Gazi, Marmara, Bursa, Sakarya gibi üniversitelerin ilgili fakülte bölümündeki müfredat programları da dikkate alınmıştır. Bolonya deklarasyonu çerçevesinde öngörülen;

a) Üniversiteler arası yatay geçişlerde uyum sağlanması ilkesi çerçevesinde kredilendirme yöntemi ve kriterleri dikkate alınarak ders saatleri ve kredi yükleri belirlenmeye çalışılmıştır.

b) Ders adedi yoğunluğu hafifletilmiştir.

c) Seçmeli derslere ağırlık verilmiştir. Bu bağlamda 3. sınıfa kadar zorunlu dersler yer almakta, dördüncü sınıfta ise zorunlu dersler % 30-40 oranında tutulup seçimlik dersler oransal olarak arttırılmıştır. Öğrenci kendi ilgi duyduğu dersleri seçebilmesi kuralına uyulmaya çalışılmıştır.

d) 4. sınıfta seçimlik derslere ağırlık verirken mesleki ihtisası da gözetecek yaklaşım benimsenmiştir. Örneğin; isteyen öğrenci 4. sınıfta Muhasebe, İnsan Kaynakları, Pazarlama gibi alan derslerini seçerek ihtisasa yönelik olarak yoğunlaşabilir.

Uluslararası İlişkiler Bölümü:

Aslında bu bölümün müfredat programı; Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve diğer bazı Türkiye'deki üniversitelerin İktisadi İdari Bilimler Fakültelerinin Uluslararası ekonomik ilişkiler programları da dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu konuda en tutarlı yaklaşımın Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü çatı kabul edip;

a) Siyasal bilimler ağırlıklı; uluslararası siyasal ilişkiler,

b) Ekonomi ağırlıklı; uluslararası ekonomik ilişkiler ve

c) Hukuk ağırlıklı; uluslararası hukuk gibi (meslek formasyonunun sıkıntıları bir yana) bilimsel ihtisasa yönelik formasyon elde etmek için ikinci sınıfa kadar zorunlu müşterek derslere, 3. ve 4. sınıflarda da seçimlik derslere ağırlık veren bir müfredat programı hazırlanmıştır. Ayrıca

Bolonya sisteminin ön gördüğü ilkeler ve kredi transfer sisteminin gerekleri mümkün olduğu kadar göz önünde bulundurulmuştur.

Bu düzenleme ile isteyen öğrenci ekonomi ağırlıklı isteyen öğrenci siyasal bilgiler ağırlıklı formasyonla mezun olabilir. Öğretim elemanlarının bir bölümü mahalli olup yüksek lisansını ve doktorasını Türkiye'de tamamlamış fakültede tam zamanlı çalışan kimselerdir. Özellikle Uluslararası İlişkiler Bölümü'ndeki mahalli öğretim elemanlarının çoğunluğu Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Sakarya Üniversitesi ve Dumlupınar Üniversiteleri'nde yüksek lisans ve doktora eğitimi almış olan öğretim elemanlarından oluşmaktadır.

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Türk Dünyası İşletme Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ramazan Taşdurmaz (2006 yılındaki dekanı) Azerbaycanlı öğrencileriyle ilgili şu ilginç bilgiyi veriyor:

> *"İtiraf edeyim ki, Azerbaycanlı öğrencilerin övgüye değer başarıları karşısında insanın Azerbaycan Türkü kardeşlerimizin IQ'sunun normalden yüksek olduğuna inanası geliyor. Tabi bunun mantıklı izahı Azerbaycan toplumunda eğitim alt yapısının deneyim ve formasyon disiplininin yüksekliğidir. Türkiye'den gelen öğrencilerimizin de son yıllarda başarı grafiği yükselmekte, okula devam ve derslere karşı ilgililik oranı artmaktadır. Öğrenciler arasında sosyal ve kültürel etkinliklerin artması, öğrencilerin inisiyatifinde daha sağlıklı ve etkin hale geleceği kanısındayız. Bunu da Türkiye'den gelen öğrencilerden beklemekteyiz. Derslerindeki başarıları yanında örnek davranışları ve olgunlukları ile de iki toplumun kültürel yönden zenginleşmesine önemli katkıda bulunacaklarına inanmaktayız."*[4]

Türk Dünyası Alfabe Birliği

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Başkanı İstanbul Üniversitesi emekli öğretim üyesi merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ın Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayını olan Tarih Kültür Dergisi'nin 207. sayısında (Mart 2004) yazdığı *"Alfabe ve Dil Meselemiz"* başlıklı başmakalede; Türk Dünyası için elzem olan alfabe birliğine dikkat çekmektedir:

> *"Yaptığımız çalışmalarda Türklerin alfabe ile bölündükleri görülmüştür. Ve eğer birlik istiyorlarsa mutlaka alfabe ile olacaktır. Bu birinci gerçektir.*
>
> *İkincisi; Türkçe dünyada sömürge dilleri de dikkate alındığı takdirde beşinci sıradaki en çok konuşulan dildir. Sömürge dillerini dışarı alırsanız üçüncü büyük dildir. Bugün beş yüz milyon insanın bu dille anlaştığını Birleşmiş Milletler istatistiklerinde görüyoruz. Diğer sözler söylendiği için tekrar etmiyorum. Ama bir tanesi çok önemlidir. İstik-*

[4] TDAV Azerbaycan İşletme Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ramazan Taşdurmaz, turan.org'dan (2006).

balin dili İngilizce değil, kayıtsız şartsız Türkçe'dir. Çünkü gerçekten yeryüzünde tek matematik dil Türkçe'dir, tek istisnası olmayan dil Türkçe'dir. Her şeyi kanuna kaideye bağlı olan dil Türkçe'dir.

Üçüncü nokta; Türkçe, söylendiği gibi Karamanoğlu Mehmet Bey'le devlet dili olmamıştır. Bugün elimize geçen belgelere ve son yapılan okumalara göre İskandinavya'daki Türklerin bıraktığı yazıtlar milattan önce altı bin dört yüz yılına aittir. (Yaş tespitini Alman ilim adamları yapmıştır). O halde Türkçe'nin devlet dili oluşu son derece eskidir.

Dördüncü nokta Türk alfabesinin dünyadaki ilk alfabe olduğu da bundan sonra bütün dünya ilim âleminin kabul etmeye mecbur olacağı bir gerçektir. İskandinav yazıtları ile ilgili çalışmayı önümüzdeki aylarda Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı olarak dünya ilim âlemine sunacağız. Eninde sonunda, diğer alfabelerin bizim alfabemizden doğduğu ispatlanacaktır."

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın Türk Dünyası'nda açtığı okulların en büyük başarısı bana göre Türk Dünyası Alfabe Birliği için göstermiş olduğu başarılı çalışmalardır. Merhum Prof. Dr. Turan Yazgan aynı makalede, *"Bugünkü alfabe meselemiz ele alındığında şu gerçeklerin altı çizilmelidir."* dediği hususları şu şekilde sıralamaktadır:

"1- Alfabe medeniyet dairesini tespit eder. Biz Arap alfabesine geçinceye kadar dünyada başlı başına kendimize has özel bir medeniyet dairesi teşkil ediyorduk. Dünyada ilk şehirleri kuranlar Türklerdir ve kazılar yapıldıkça bu şehirlerin neler olduğu da ortaya çıkmıştır. İlk yapılan çalışmaları Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi'nde neşrettik.

2- Alfabe asla ilim işi değildir. İlmi alfabe, yani sesleri ifade edecek, bütün farklılıkları tespit edecek olan alfabe transkripsiyon alfabesidir ki onu ilim adamları kullanır. Orada kırk tane, elli tane harf olur, yüz tane işaret olur.

3- Alfabe basit olmalıdır. Kolay öğrenilmelidir ve bir dilin gelişme seyrine de uygun olmalıdır. İşte biz Arap alfabesine geçtikten sonra Türkçe çok büyük darbe yemiştir. Bu yediği darbe Türkçe'nin gelişmesini engellediği gibi, kelimelerinin pek çoğunu da Araplaştırmıştır. Binlerce kelimemiz böylece yok olup gitmiştir. Arap alfabesinin Türkçeye uymadığını Babürşah'tan itibaren pek çok hakanımız tespit etmiş ve tedbirler almaya çalışmıştır. En sonuncu tedbiri de Enver Paşa almıştır. Ama asla Arap alfabesi Türkçeye uydurulamamıştır. Çünkü Arap alfabesi sessiz harflere dayanan bir alfabedir. N, Z, R, harflerini bir araya getirdiğiniz zaman pek çok Arapça kelime yapabilirsiniz. Nazar, nazır, nezaret, manzara, münazara, tenazur gibi. Ama Türkçe sadece ve sadece sesli harflerle heceleşir ve kelime haline gelir. Onun için Türkçe'nin alfabesi, olsa olsa, Orhun alfabesi ola-

bilirdi. Veya kendimize göre uyarladığımız Atatürk'ün Türk dünyasından birçok âlimi bir araya getirerek uyarlattığı bugünkü Latin alfabemiz olabilirdi.

4- Bugünkü Latin alfabemiz; dünyadaki beş yüz milyon Türkçe okuyup yazan insanların hepsinin diline cevap verecek, kayıtsız şartsız cevap verecek tek alfabedir. İlle Farsçadan aldığımız Arapçadan aldığımız gırtlak seslerini muhafaza etmek istiyorsanız ona da saygı gösterebiliriz. Ama alfabenin basitliği prensibinden vazgeçmemek şartıyla. İngilizcede c harfini birçok yerde başka başka seslendirirsiniz. Bazı yerde se bazı yerde ka. Her şeyi harfe boğmak mümkün değildir. Böyle bir şey manasızdır. Okumayı yazmayı güçleştirir. Ama ille hı demek istiyorsanız H'nın altına bir işaret koyun. Hasanı X'le yazdığınız zaman onu benim çocuğum olsa olsa İksasan diye okur. Ama h'nın altına nokta koyarak Hasan yazarsanız benim torunum onu gene Hasan diye okur, ama bu noktayı niye koymuşlar der.

On sene sonra da o noktanın işi biter. Asla bugünkü Latin alfabemize bir tek harf ilave etmemeliyiz. Olsa olsa birkaç harfin altına geçici olarak işaret koyabiliriz. Bunlardan biri h'nin altına diğeri k'nın altına. Bir de Türkçe olan e sesi var. Ters e (ki kirilden alınmış bir harf), onun yerine e'nin üstüne bir nokta veya çizgi koyabiliriz. Yazılı olduğu zaman okurken onun el (yabancı) mi yoksa el mi olduğunu anlarsınız. Ama bunda ille ısrar ediyorsanız, (mahalli milliyetçilikten dolayı ille benim bu sesim var diyorsanız) e'nin üstüne bir işaret koyunuz, kâfidir. Onun dışında diğer cumhuriyetler de kabul edilen alfabelerin hepsi saçmalıklarla doludur ve bu saçmalıklar Rusların kanla yaptığını bizim kendi elimizle yapmamız manasına gelen saçmalıklardır. Gerçekten Ruslar otuz çeşit alfabe üretmişlerdir. Kazakçada bir sese tekabül eden işaret başka bir ülkede başka sese tekabül ettirilmiştir. Böylece Kazak Türkü'nün Kırgız'ı, Kırgız'ın, Altay'ı, Altay'ın Tuva'yı okuması mümkün olamamıştır. Ve ayrı ayrı diller oluşturulmuş, diller birbirinden uzaklaştırılmıştır. Bu kasıtlı yapılan bir bölme hareketidir. Bu kasıtlı bölme hareketi, tabii Türkleri bölmek için başka vasıtalarla birleştirildiği zaman muvaffak olmuştur. İşte karşınızda paramparça Türk Dünyası.

5- Dünyada hiçbir dilin iki alfabesi yoktur. İngilizce Amerika'da kullanılır, İngiltere'de kullanılır, İskoçya'da kullanılır, Yeni Zelanda'da, Avustralya'da, Kanada'da başka daha Hindistan'da... Her yerde. Ama hiçbirisinde ayrı bir işaret ayrı bir harf yoktur. Bu Fransızca için de geçerlidir, Rusça için de, Almanca için de, dünyadaki her dil için geçerlidir. Hiçbir dilin iki alfabesi yoktur. Olmaz. Olamaz. Yalnız Türkçe'nin otuz alfabesi vardır.

6- Türklerin bu dünyada yapacakları ilk iş, her şeyden evvel yapacakları ilk şey, kayıtsız şartsız tek alfabedir. Başka türlü (alfabe bir-

leştirilmedikçe) ne dil birliği olur, ne fikir birliği olur, ne iş birliği olur, ne siyasi birlik olur, ne de iktisadi birlik olur. Yani elbette olur ama birçok insanlar arasında olduğu gibi olur. Türkler tek millet haline gelmez, gelemez. Alfabeyi çok önemsemek lazım."[5]

Dilde zorlanma olmayacağının altını çizen merhum Prof. Dr. Turan Yazgan, bunların sakıncalarını uygulamada gördüklerini belirterek şu önemli görüşlere yer veriyordu:

"Her şive hayatiyetini devam ettirecektir. Ortak dil, ortak alfabeden sonra, kendiliğinden oluşacaktır. Burada dilde zorlama asla düşünülmemeli. Alfabe siyasi bir iştir. Türk Latin alfabesine geçerseniz o zaman Türklerin kendi aralarında birleşme arzusu kendileri tarafından tasdik edilmiş olur.

Türkiye'de bir akım ortaya çıkardılar. Türkiye Türkçesi de w harfini alsın, Q harfini alsın, ters e'yi alsın isteniyor. Bunu basında çok şiddetli bir şekilde işlemeye başladılar. Arkadaşlar bu beş yüz milyon insanı ilgilendiren Türkçe'nin katledilmesidir. Böyle bir şeye katiyen boyun eğmemek lazımdır. Çünkü yetmiş milyonluk Türkiye, yetmiş sene içinde, bu alfabeyle, bütün dünya Türklüğünün tarih boyunca yazdığı, bastığı, çizdiği ne kadar basılı yayın varsa hepsinin yüz katından fazla eser meydana getirmiştir. Dolayısıyla bugünkü alfabemiz oturmuştur. Bugünkü alfabe değişmez, onun üstüne Türkiye Türkçesi'nin tek bir nokta bile koymaya kalkışması cinayet olur.

Türkiye'nin en büyük problemi, eğitim dili olarak Türkçeyi okullarından kovmasıdır. O kadar ki, bu kovmayı Türk cumhuriyetlerinde açtığı okullarına da sirayet ettirmiştir. Bugün Türkiye Cumhuriyeti devleti Türk cumhuriyetlerinde liseler açmıştır. Bu liselerin hepsinde İngiliz diliyle eğitim yapmaktadır. Siz Rusya'nın Kazakistan'a gelip Türkçe eğitim yapan bir lise açabileceğini düşünebiliyor musunuz? Böyle bir mantıksızlığı Rusya yapabilir mi? Türkiye bu mantıksızlığı yapmaktadır, bugün yapmıştır. Türk cumhuriyetlerinde ve diğer Türk topluluklarında ticari şirketlerin kurduğu okulların tamamı İngiliz diliyle eğitim yapmaktadır.

İngiliz diliyle eğitim yapmak belirli bir modaya kapılmış olduğumuzu gösteriyor ve Türkçeyi kendi istikbalimizden silmiş olduğumuz manasını taşıyor. Türkiye Cumhuriyeti Türk dünyasında kurduğu üniversitelerde yarı yarıya Rus Dili ile Kazak Dili ile eğitim yapıyor. Rus diliyle eğitim yapmak için Türkiye Cumhuriyeti devlet bütçesinden hangi mantıkla para ayırabiliyor? Bunu nasıl hazmedeceksiniz? Amerika, milyonlarca mermi yağdırsa gene Arapların soyunu kurutamaz. Ama tarih, dillerini terk etmiş veya terke mecbur olmuş milletlerin mezarlığıdır.

---

[5] Prof. Dr. Turan Yazgan, "Sevgili Okuyucular", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı: 207, Mart 2004.

O halde Türk aydınları ve Türk devleti ve hatta Türk devletleri kendi milletlerinin mezarını kazan devletler durumundadırlar. Biz bu devletlerin dil politikalarını kayıtsız şartsız, münevverler olarak, değiştirmeye mecburuz. Fransa çocuklarına nasıl yabancı dil öğretiyorsa, Türkiye'de aynı şekilde öğretmelidir. Türkiye'deki çocuklar elbette Fransız çocuklarından daha geri zekâlı değildir. O halde Fransız dili ile eğitim yapan, İngiliz diliyle eğitim yapan okullar açmak bir aşağılık kompleksi, aptallık, ahmaklık demektir. Aslında milli cinayettir. Devletin kendi milletini mezara koymak üzere hazırlık yapmasıdır."[6]

Eğitimde Başarı İyi Bir Metottan Geçer

Bizzat görüşmelerimizde ve aylık yayınlanan Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi'nin 190 numaralı sayısındaki baş makalede Prof. Dr. Turan Yazgan, 20. asırda Türklerin en büyük zulmü gördüğünü, yaklaşık 100 milyon Türk tebaasının öldürüldüğüne dikkat çekiyor. Türklerin kanında ırkçılık geni olmadığını belirten Sayın Yazgan aynı makalede şu önemli hususların altını çiziyor:

"Biz Türkler hiçbir çocuğumuza kin, nefret aşılamayız. Aşılayanlar ve aşılanması için milyarlarca dolar harcayanlar utansın. Balkanlarda milyonlarca Türkü kestiler. Arabistan'da yüz binlerce askerimizin karnını deştiler, içinde altın bulmak için. Ve Rusya'da 100 milyon Türk kaybettik. Çin'de hala kayıplarımız devam ediyor. Bütün bu ıstıraplara katlanan bu mazlum millet bu kucaklaşmaları hak eden bir millettir. Bu sevişmeyi hak eden bir millettir. Buna susamıştır. Ve artık ne demir perde, ne çelik perde, ne atom bombası, ne hidrojen bombası bu çocukların birbirleriyle kucaklaşmasını hiç kimse engelleyemeyecektir. Ve Türkler burada nasıl kucaklaşıyorsa, önümüzdeki en kısa dönemde de kendi coğrafyalarında kendi bayrakları altında, kendi vatanlarında, kendi devletlerine sahip olarak ama Allah'ın kendilerine verdiği kaynakları, kendileri kullanmak suretiyle dünyanın en güçlü milleti, en sayılan devletleri olacaklardır. Bu tarihin akışıdır. Bu nehirlerin akışıdır. Boşuna hiç kimse uğraşmasın. Bu akış devam edecek ve Türk Milleti tarihteki yerini alacaktır. Bu çocuklar onun müjdecisidir. Bu çocuklar onun güvencesidir, teminatıdır."[7]

Türk Cumhuriyetlerindeki okullarda ciddi bir eğitim metodu takip ettiklerini belirten merhum Prof. Dr. Turan Yazgan:

"Türk dünyasında yaptığımız eğitimin özelliklerini sıralarken, metottan da bahsetmek gerekmektedir. Vakfımız, Türkiye'nin bütün prob-

---

[6] Prof. Dr. Turan Yazgan, "Sevgili Okuyucular", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı: 207, Mart 2004.

[7] Prof. Dr. Turan Yazgan'ın, *Türk Dünyası Bakü Atatürk Lisesi'nin Diploma Töreninde Yapılan Konuşmasından*, 2002.

lemlerini, yapılan eğitimin çağa uymamasına bağlamaktadır. Bilgi vermek artık okulların işi olmaktan çıkmıştır. Bilgileri kaydedip saklamak da insan hafızasının işi olmaktan çıkmıştır. Çağımızda bu sebeple bilgiye ulaşmak çok kolaylaşmış, çok ucuzlamıştır ve küçücük bir disk birkaç raf kitabı içine alabilmektedir.

Böyle olunca okulların işinin bilgiye ulaşmayı öğretmek, çocukları düşünmeye alıştırmak, arama, bulma, çözmeyi başarmaya alıştırmak olduğu kesindir. Biz de bütün okullarımızda bunu yapmaya gayret ediyoruz. Türkiye'de de elli dakikalık ders anlatıp bunların % kaçını hafızaya kaydettiğini ölçen öğretmenlik metodunun son bulmasını diliyoruz."

Merhum Prof. Dr. Yazgan, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın kurulduğundan beri büyük Türk ideali taşıdığını belirterek bakınız o günlere şöyle vurgu yapıyordu:

"1980 yılında kurulan Vakfımız, kurulduğu günden bu yana kamu yararına hizmet vermektedir. Türk Dünyası'nda, 1990 yılından itibaren faaliyete geçirdiğimiz Türk Dünyası Atatürk Lisesi adlı liselerde, üniversiteler bünyesinde kurduğumuz Türk Dili Bölümlerinde ve Türk Dünyası İşletme Fakülteleri'nde toplam 4 bin civarında öğrenci Türkiye Türkçesi ile Türkiye'ye paralel ve YÖK tarafından muadelet verilmiş olarak, parasız eğitim görmektedirler. Bu kurumlarımızda görevli Türkiye'den giden 70 öğretmenin ev kiraları, yol paraları ve maaşları ile 150 civarında mahalli öğretmenin maaşları Vakfımız tarafından karşılanmakta, tüm eğitim araç gereçleri, okul formaları ve kitapları öğrencilerimize ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

Türkiye ekonomisi ile birlikte tekrar yorganımızla ayağımızın denk olacağa günlere mutlaka kavuşacağız. 2001-2002 ders yılında yurt dışı eğitim harcamalarımızın toplamı 450.000 dolar civarındaydı. Bu rakamın içinde, ilkokul olan yerlerde süt de dâhil olmak üzere her türlü ödeme ve masraf yer almaktadır. Bu rakam devletimizin yurt dışındaki bir lisesine harcadığı paranın bile çok çok altındadır. 2000 yılı devletimiz sadece Yesevî Üniversitesi için 30 milyon dolar harcamıştır. Gelişi güzel olarak bütün Vakıflara karşı olanlar bizim paramızın hizmet üretim gücüyle devletinkini mukayese etmek zorundadırlar. Devletimizin her türlü veriyi dikkate alarak yurt dışı eğitim politikasını yeniden ele almasını gerekli görüyoruz."[8]

"Dilde, Fikirde ve İşte Birlik"

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumlarının öncüsü ve rehberi merhum Prof. Dr. Turan Yazgan, Türk Dünyası Tarih ve Kültür Der-

[8] Prof. Dr. Turan Yazgan, "Başmakale", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı: 190, Ekim 2002.

gisi'nin Mayıs 2001 ve 173 numaralı sayısında yazdığı başmakalede Türkiye'nin eğitim için ciddi yatırım yaparken ciddi planlama yapması gerektiği, aksi takdirde hamaset yapmaktan öteye geçemeyeceğini söylüyor. Sayın Yazgan'ın görüşlerini aynı makalede takip edelim:

> *"XX. asrın sonlarında özellikle teknolojik gelişmelerin ve yok edilemeyen aksine güçlenen mahalli kültürlerin demir perdeyi eriterek Sovyetlerin dağılmasına ve bu arada Türk cumhuriyetlerinin ortaya çıkmasına yol açması, yeniden "dilde, fikirde, işte birlik" idealinin canlanmasına yol açtı. Ne var ki, son on yılda, bu muhteşem fırsatı ve imkânı adeta sonuna kadar heba ettik:*
> *- Alfabe birliği yerine cahilane 29+5 harf diyerek düşmanların zorla yaptığını kendi elimizle yaptık.*
> *- Eğitimde, Romanya Moldova'dan 15 bin öğrenci getirirken biz getirttiğimiz 10 bin öğrenciyi dev proje olarak ilân etmekle kalmadık, bu öğrencileri de rezil etmekten geri durmadık.*
> *- Türk illerinde devlet olarak İngilizce eğitim yapan okullar açarak İngilizce taşeronluğu yaptık, bu taşeronluğa ticari şirketlerimiz de soyundu.*
> *- 500 $ maaş vermek yeterliyken 1500 $ maaş verdik, kültür ataşelerine 5500 $ ödedik, bize prestij getirmediği gibi Türkçe'nin yaygınlaşmasına hizmet etmeyen her biri 30 milyon $ harcayan üniversiteler kurarken Amerika'nın sadece Kazakistan'a 2500 barış gönüllüsü göndermesinin sebebini idrak edemedik. Bizim Vakfımızın ölçüleriyle devletimizin sadece bir üniversitesine harcadığı parayla 5 bin öğretmenin gönderilmesinin mümkün olduğunun açık örneği varken görmek istemedik.*
> *Üniversitelere girişin, merkezi imtihanla yapılmasından sonra, beyin gücü yüksek çocuklarımızın daha çok gelir sağlayan eğitim dallarına müracaat etmesi dolayısıyla, Türkçe alanında, beyin gücü yüksek insanları yetiştirme imkânı maalesef bulamadık. Bu bir devlet politikası olmalıydı; ne yazık ki olmadı. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı olarak sadece Türk dili üzerinde 100 asistan kadrosu çıkarılmasına gayret ettik. Şu anda, Türkiye devletinin, ne yazık ki kendi okullarına yetecek Türkçe hocası yoktur. Üniversitelerine yetecek Türkçe hocası yoktur. Ve yurt dışına göndermek için de, en fazla güçlük çektiğimiz saha Türk Dili'dir. Bütün bunlar, Atatürk'ten sonra, devletimizin Türk diline ve tarihine önem vermeyen bir devlet haline getirilmiş olmasının çok acıklı bir sonucudur. Bu sonuç çok daha başka felaketleri beraberinde getirdi. Bugün ne yazık ki, Türkçe ile eğitim yapmak; Türkçe ile eğitim yapan okullardan mezun olmak; okulu ve mezunu ikinci sınıf vatandaş yapıyor. Bu beyinlere yerleştirildi. Sonuçta, gerçekten kendi kültüründen koparılmış nesiller yetiştirilmeye başlandı."*[9]

[9] Prof. Dr. Turan Yazgan, "Baş Makale", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı: 173, Mayıs 2001.

Türk Dünyası Çocuk Şöleni

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı 19 yıldan beri Türk Dünyası'ndan getirilen yüzlerce çocuğu İstanbul'da ağırlamakta ve büyük bir şölen yapılarak Türk çocukların kaynaşmalarına vesile olmaktadır.

Geleneksel hale gelen bu şölenler her yıl Mayıs ayının son haftasında gerçekleştirilmektedir.

Konuyla ilgili olarak Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi'nin Temmuz 2006 tarihli (235 sayılı) başyazısında merhum Prof. Dr. Turan Yazgan yapılan işin mahiyetini ve önemini şöyle dile getiriyordu:

"Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı olarak 12. defadır ki bütün Türk illerinin her yerinden 11-13 yaş arasındaki çocuklarımızı toplayarak, Türkiye'de hem birbirleriyle tanıştırıyor, hem Türkiye'deki kardeşleriyle kaynaştırıyoruz. Bu en kısa süreyle 70 yıldır kayıtsız şartsız devam eden bir ayrılığın çok acı sonuçlarını ortadan kaldırmaya dönük bir faaliyettir. Bazı boylarımızla ise tam 454 yıl uzak kaldık. Ve bu süre içinde başka milletlerin hâkimiyeti altına giren Türkler devamlı olarak bölündüler, parçalandılar; topraklarındaki bütün kaynaklar sürekli olarak soyuldu ve başka milletlerin istifadesi için sömürüldü. Günümüze kadar devam eden bu soygun ve bu sömürüden tek kurtuluş yolu, işte bu çocuklarımızın bir araya gelerek Türklük şuuruyla yoğrulmaları, Türklük gururuyla gururlanmaları ve pahası ne olursa olsun bu dünyada 300 milyonluk bir Türk milleti vardır diye haykıracak hale gelmeleridir.

Türk cumhuriyetlerinin doğuşuyla sömürüden, soygundan kurtulmuş bir Türk dünyasının meydana geleceğini ve Türkiye ile aralarında kurulacak samimi ve tabii köprülerle, ülkelerimizin iktisadi kaynaklarının ihraç edilebilir fazlasının tamamının dünya fiyatlarıyla pazarlanarak refahın yükseleceğini, iktisadi ve siyasi bir güç birliğinin kurularak dünyada saygın bir yer işgal edeceğimizi düşünmüştük. Düşünmüştük diyorum, çünkü bu bir hayal değildi. Yolları ve yöntemleri belli ve orta vadede halledilmesi herkesçe beklenen bir işti (XVI. yüzyıla kadar bu işi, kimseyi sömürmeden başarmıştık). Batı, Doğuyu devamlı bir hammadde kaynağı olarak değerlendirdi. Bu maddeleri Türklerce vergilendirilmiş olarak almaktan kurtulduğu andan itibaren özel metotlarla sömürü geliştirdi: Afrika'da, işgal ederek, kaynaklara el koydu. Bunları, yerlileri kırbaç altında çalıştırarak üretime dönüştürdü ve gemilere taşıttırarak, küreklerini de zincire vurduğu zavallılara çektirerek Avrupa'ya taşıttı ve böylece alın teri ödenmemiş mamul üretimini başlatarak dünyaya çok ucuza satmaya başladı. İkinci merhalede, işgal devam ederken yerlilere kendi kültür unsurlarını aşıladı ve aşılananlara özel statüler ihsan ederek hammadde-mamul değişimini başlattı. Mesela, 100 kilo pamuk getirene bir pan-

tolon verdi ve insanlar pantolon giymek için köle gibi çalışmaya başladılar. Bu metodu Kızılderililere de yalnız silah ve daha sonra viski ile deri vs. hammaddeleri değiştirmekte kullandılar. Onları öldürdüler, yok ettiler ama kendi kültür unsurlarını aşılayamadılar...

Türkiye 1856'dan sonra borçlanmaya mecbur bırakılarak hem sömürüldü ve hem de güdümlü hal ile bağımsızlık arasında savaşın sürdüğü bir ülke haline getirilip parçalatıldı. Türkiye'de beyinler AB için kilitlenmiş, başka düşünceye kapalı, tüketim korkunç derecede teşvik ediliyor. Bir milyon maaşlı bir memura 5-10 banka birden kredi kartları veriyor ve herkes çılgınca harcıyor.

Sonuç, herkes borçlu, herkes suçlu! Devlet daha çok borçlu ve bu oranda güçsüz. Kısaca Batı, vahşi kapitalizmin adını küreselleşme ve globalleşme olarak değiştirmiş ve daha vahşi hale gelmiştir. Bugünü dün ile birlikte değerlendirmek gereklidir. Türk Dünyası birlik olarak ortaya çıkmadıkça ne Türkiye ne Dünya kurtulabilir. Tek tek sömürmeye güçleri yetmeyince birleşmeye çalışıyorlar. ABD'nin hınk deyicisi Avrupa Birliği'dir.

Teknoloji Batıya ait değildir: İnsanlığın malıdır ve aklın zaferidir: Her millet kadar bizim de teknolojiye katkımız vardır. Mesela matematiğe sıfırı biz ekledik. (el-cabir ül-Türk), sibernetiğin temelini biz attık. (Artıkoğlu ebu Mahmut İz), masaüstü bilgisayarı biz icat ettik. (Azerbaycanlı Âlim Lütfullah). Teknoloji reddedilemez. En ileri seviyede ve yoğun şekilde kullanmak hem hakkımız hem aklımız gereği önceliğimizdir. Teknoloji yabancı kültürün girişine vasıtalık etmemelidir, teknolojiye bu görevi yüklemiş olan küresel sermaye ve güçlere karşı akıl yoluyla her türlü engelleme ve direniş yapılmalıdır."[10]

Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı'nın Eğitim Kurumlarının Belli Başlı Özellikleri

1- Bu kurumlar, kuruldukları ülkelerin insan gücü açıklarını kapmaya yönelmişlerdir. Sosyal talebe itibar edilerek açılmamış, Türkiye'nin bundan gördüğü zararı dikkate alıp eğitimi insan gücü ihtiyaçlarına paralel olarak planlanmışlardır. Mesela bu ülkelere sosyal talep İngilizce eğitime doğrudur. Özellikle komünizmin yarattığı zengin ve güçlü *'yeni sınıf'* bu tarz eğitimi tercih etmektedir. Bu şiddetli talebe Vakıf boyun eğmemiş, Türk dünyasının bugünkü sömürülen, soyulan, horlanan ve fakir bırakılmış olan toplumlar olmasının sebebini kasıtlı bölmelerde, parçalamalarda aramış ve onları tekrar birleştirecek bir tek alfabenin, bir tek yazı dilinin yaratılmasını en büyük ihtiyaç kabul etmiş ve bu ihtiyacı bütün gücüyle karşılamaya yönelmiştir.

---

[10] Prof. Dr. Turan Yazgan, "Baş Makale", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı: 234, Temmuz 2006.

2- Bu seçimin ve pedagoji kanunlarının zaruri bir sonucu olarak eğitim dilini kayıtsız şartsız Türkçe yapmış ve Türkçeyi mümkün olduğu kadar yaygınlaştırabilmek, Rusçanın yerine geçecek müşterek bir dil haline getirebilmek için imkânlarını en verimli şekilde kullanmaya yönelmiştir. Bu sebeple ağır bina kiraları veya yatırımlara asla para ayırmamış, binaların cari harcamalarından telefon dışında her yerde uzak kalmış ve çok az parayla daha çok Türkçe öğretme, en iyi şekilde Türkçe öğretme yolunu seçmiştir.

3- Yüksek öğretimde, Türkçe'nin dışında, eğitimin ülkenin yeni insan gücü açığını karşılayacak dallarda yapılması tercih edilmiştir. İşletme fakültelerinin açılması ve Çuvâşistan'da olduğu gibi bilgisayar ve tercümanlık yüksek okulu kurulması bu gayeye bağlıdır. Bu ülkelerde matematik, fizik, kimya, biyoloji eğitimi yapacak bölümleri olan üniversite ve fakültelerin kurulmasının hiçbir zaman ekonomik ve insan gücü ihtiyaçlarına paralel bulunmaması bir yana bunların *'tereciye tere satmak'* manası taşıyacağı açıktır.

4- Vakfın eğitim kurumlarının *'hissi sebeplerle'* uygun olmayan yerlerde açılmasına asla gidilmemiştir. Sovyetlerin kasten küçük ve güdük bıraktığı Türkistan şehrinde hislere mağlup olup lise kurulmasına müsaade edilmemiştir. Nüfus potansiyeli müsait, götürülecek hizmetin bütünüyle Türklere yarayacağı bölgeler seçilmiştir. Kentav, Celalabat, Çallı, Arça bunlara örnek teşkil eder.

5- Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın nerede ve hangi seviyede olursa olsun, bütün eğitimi bölge öğrencilerine kayıtsız şartsız parasızdır. Muadeleti (denkliği) olan yükseköğretim de ise bursla yerleştirilenlerin dışında ÖSYM ile yerleştirilen T.C. vatandaşlarına kılavuzda yazılı ve gerçekten Türkiye'deki bir özel ilkokulun uyguladığı fiyatın bile 1/8'ünden az ve sembolik bir para alınır. Bu paranın çok büyük bir kısmı ülkeye devlet harcı olarak yatırılır.

6- Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın eğitimi mümkün olduğu kadar Türkiye'deki eğitime paralel hale getirilmiştir. Diploma denkliği tanınmış olan bölüm ve fakültelerde ders programları İstanbul Üniversitesi'nin ilgili bölümlerinin tıpa tıp aynısıdır. İlave olarak, bunların yükseköğrenim olmasına rağmen hepsinde T.C. vatandaşların için İnkılâp Tarihi, bölge vatandaşları için ise Umumi Türk Kültürü dersleri mecburi tutulmuştur.

7- İnkılâp Tarihi dersleri, CHP'nin parti programı olmaktan çıkarılmış, Atatürk'ün birinci ilkesinin bütün Türkler için kayıtsız şartsız istiklal olduğu, ikinci ilkesinin başarının şartı olarak her Türk çocuğunun Türk kültürünün değerleriyle mücehhez, mukaddesatına (vatan, kaynak, ata ruhu) saygılı olmak mecburiyetinde olduğu esas alınmıştır. Umumi Türk Kültürü dersiyle ise, dilde, fikirde ve işte birlik ilkeleri aşılanmaya, Türkçe geliştirmeye, Türklük ve tarih şuuru verilmeye çalışmaktadır.

8- Seviyesi ne olursa olsun eğitim kurumlarının halk ve devletle işbirliğine ve sıcak münasebetler kurulmasına imkân verecek şekilde teşkilatlanması esas alınmıştır. Merkezlerimizin olmadığı yerlerde bu işi lise müdürleri, dekanlar ve bölüm başkanları yüklenmektedir. Bunun için her yerde saz öğretimi yapılmaktadır. Türk folkloru öğretilmektedir. Gezici öğretmenlerle bu eğitim birkaç bölgeyi içine alacak şekilde planlanabilmektedir.

9- Okulların telefon ahizelerinden bilgisayarlarına kadar her çeşit makine ve teçhizatları, ders araç ve gereçlere Vakıf tarafından karşılanmaktadır.

10- İmkân bulunabilen yerlerde, vakfın adının olduğu gibi eğitim kurumlarının adının başında yer alan *"Türk Dünyası"* kavramına uygun olarak, Türk Dünyası'nın her yerinden öğrenciler getirilip bir arada tutmaya gayret edilmektedir.[11]

Bir Dava ve Aksiyon Adamı Olarak Turan Yazgan

Bendeniz merhum Yazgan'ın ismini 1990'lı yılların başlarında yaptığı hizmetlerden duydum. Özellikle Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi ve Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi yoluyla kendisini tanıdım. Zaman zaman İstanbul Aksaray'da vakfın merkezine gider fikirlerinden istifade ederdim. Kendisi bir dava ve aksiyon adamıydı. Davasının yılmaz savunucuydu. Bıkmadan, usanmadan, büyük azimle çalışırdı. Bu yönüyle de örnek bir şahsiyetti. Gerek akademik dergide gerekse aylık dergide yazılarım yayınlandı. Beni yazmaya ve bilimsel araştırmalar yapmaya teşvik etti. Üniversite de çalışmaya başlamamda da katkısı oldu. Her ne zaman vakfa uğrasam bir şey ikram etmeden göndermezdi.

Merhum Prof. Dr. Turan Yazgan hocamız, iktisadi sahada yaptığı çalışmaların yanı sıra verdiği eserler ve yürüttüğü vakıf hizmetleriyle ülkemize ve Türk Dünyası'na büyük hizmetler sundu. Türk Dünyası mensuplarının birbirini bilmesi, gençlerin eğitilmesi ve lehçeler arasındaki farkların giderilip ortak anlaşma lisanına kavuşulması noktasında eğitim öğretim hizmetlerine ve kültürel faaliyetlere büyük önem veren ve bu doğrultuda orta öğretim ve üniversite düzeyinde eğitim faaliyetleri yürüttü. Hayatını Türklüğe, Türk Dünyası'na ve Türk'e dair her şeye vakfeden; gönül, akıl ve dava insanı olarak büyük bir sevgi, ilgi ve hürmete layık görülen merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ın, milletinin değerleriyle bütünleşen, dürüstlüğüyle temayüz eden, cömertliğiyle takdir toplayan ve inançları uğruna her mücadeleyi göze almaktan kaçınmayan biriydi.

Merhum Prof. Dr. Turan Yazgan sadece bir üniversite hocası, eğitim ve öğretimle meşgul bir öğretim üyesi değil; müessese kuran ve kurduğu müesseseyi yaşatan, çalışma gücü ve azmini hiç kaybetmeyen, yanında-

[11] Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından hazırlanan özet metin (Haziran 2006).

kileri araştırma yapmaya ve yazmaya teşvik eden kurucu bir insandı. Türkiye'de ve Türk Dünyası'nda en çok tanınan, düşündüğü gibi konuşan, samimi ve idealist bir Türk milliyetçisiydi. O bir vakıf insan ve değer hükümleri bakımından halktan birisiydi. O; milletiyle yabancılaşmamış, halka tepeden bakmayan bir aydındı.

Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle dıştan kumandalı, dışa bağımlı ve teslimiyetçi olmayıp, milli devlet ve ülküsüne bağlı olan biriydi merhum Yazgan. Kendisinin ihtisas alanı genelde *"Sosyal Siyaset"* özelde *"Sosyal Güvenlik ve Çalışma Hayatı"*dır. Ancak, bilgi ve çapı ve ikna gücü yüksek bu öğretim üyesi sadece ihtisas alanıyla sınırlı kalmamış, çok yönlü bir kültür adamı özelliğini de göstermiştir. Hem yazan ve hem de hitabet gücü yüksek olmayı benliğinde toplayan bir ilim adamıydı. Merhum Yazgan'ın koordinatörlüğünde yayınlanan en önemli eserlerden birisi *"Güneydoğu Anadolu Bölgesi Gelişme Planı"*dır. Bu plan 7 cilt ve 3950 sahifeden meydana gelmektedir. Prof. Dr. Yazgan'ın başında bulunduğu vakıf ve kuruluşlar aslında devletin yapması gereken önemli kamu hizmetlerini yerine getirmiştir. Büyük çapta hizmet veren bir vakfın devlet tarafından yeterince desteklendiği söylenemez. Vakfın Süleymaniye Külliyesini imar ettiği ve bu tarihi eseri canlandırdığı da unutulmamalıdır.

Merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ın 24 Kasım 2012 Cumartesi günü Fatih Camiinde ikindi namazına müteakip kılınan cenaze namazına onu seven binlerce insan iştirak etti. Merhum Yazgan ailesinin yanı sıra TBMM Başkanı Cemil Çiçek, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin, Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı, Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Destici, eski siyasetçilerden Hasan Celal Güzel, Lütfullah Kayalar, Nevzat Yalçıntaş, Musa Serdar Çelebi, sanatçı Orhan Gencebay ve binlerce seveni katıldı. Merhum Yazgan, cenaze namazının ardından Kozlu Mezarlığı'na defnedildi.

Yazgan'ın fikirlerinden her zaman istifade ettiğini dile getiren sanatçı Orhan Gencebay da,

> *"Üstadımızı, büyük bir insanı kaybettik. Ülkemize ve dünyamıza çok emeği geçmiştir. Allah gani gani razı olsun, rahmet eylesin. Bütün görüşlerini takip ettiğim, yazılarını okuduğum, her zaman saygı duyduğum, insan yönü son derece güçlü olan, herkesin çok sevdiği ve güzel değerleri misyon etmiş bir insandı. Tanışıklığımız vardı. Son zamanlarda göremediğim için üzgünüm. Onun fikirlerinden her zaman istifade ettik ve ediyoruz."*

ifadelerini kullandı.

Bu durumda merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ın hem devlet hem de aydın ve halk tarafından itibar gördüğü ve sevildiğini gösteren önemli bir işarettir. Yaptığı hizmetler takdir görmüştür.

Cenazeye katılamayan Sayın Cumhurbaşkanımızın Abdullah Gül'ün yayınladığı taziye mesajında onun gönül adamı olduğunu belirtmiştir:

> *"Hayatını Türk Dünyası'na adayan, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Genel Başkanı Prof. Dr. Turan Yazgan'ın vefatından derin üzüntü duydum. Turan Yazgan, kardeş ülke ve topluluklarla ilişkilerimizin geliştirilmesine büyük önem vermiş, kurduğu Vakıf, yürüttüğü faaliyetler ve çalışmalarla, Türk Dünyası'nın kültür ve sanatının tanıtılması ve korunmasına emsalsiz katkılarda bulunmuştur. Ülkemize ve Türk Dünyası'na yaptığı üstün hizmetlerle büyük takdir toplayan ve çok sayıda ödül alan Turan Yazgan, vizyonuyla, fikirleriyle, yetiştirdiği nesillerle Türk Dünyası'na bugün olduğu gibi gelecekte de rehberlik edecektir. Ortak kültür mirasımızın en önemli şahsiyetlerinden biri olan Prof. Dr. Turan Yazgan'ı her zaman sevgi ve saygıyla hatırlayacağız. Büyük dava ve gönül insanı Prof. Dr. Turan Yazgan'a Allah'tan rahmet diliyor, ailesine, sevenlerine ve Türk dünyasına başsağlığı dileklerimi iletiyorum."*

İyi bir fikir adamı olan merhum Prof. Dr. Turan Yazgan, dünyanın içinde bulunduğu durumu ve kaynakların bölüşümü konusundaki fikri de onun ileri görüşlü bir bilim ve fikir adamı olduğunu gösterir:

> *"Allah insanları kavim kavim yaratmıştır. Fert olarak birbirine hiç benzemeyen mesela altı milyar insan vardır, ama aynı kültüre sahip (dil, din, örf, âdet, sanat...) sayısı belli milletler vardır. Zaman içinde menfaat ve güvenlik birliğinin aynı kültür içinde yoğurduğu bazı kavimler esas millet içinde bütünleşmiş ve onlarla aynı haklara sahip olarak idarenin en tepesine çıkabilmiş veya gökdelenlere sahip olabilmiştir. Bu durumda kavim önemini yitirmiş, ferdi bu özellik olarak yaşar hale gelmiştir.*
>
> *Dünyanın kaynakları mahduttur ve eşit dağılmamıştır. Bu yüzden Dünya kurulduğundan beri milletler arasında paylaşma mücadelesi vardır. (Bu savaşlar hiçbir zaman sınıflar ve kavimler arasında olmamıştır.) ABD, Irak'a Saddam'ı indirip demokrasi götürmek ve silahsızlandırmak için değil, kaynaklarına el koymak için gitmiştir. Afganistan'da bulunuşunun sebebi de Bin Ladin değil Türkistan'ın kaynaklarıdır. Bu mücadele menfaat ve güvenlikleri aynı kadere bağlı olan kavimlerin oluşturduğu milletler arasında yapılır, kavimler arasında değil. Bugün küresel sermayenin istediği küreselleşme, işte bu mücadelede, taraf olarak Türklüğü almamış olsa bile, aslında orta vadede,*

Türklüğe karşı ve Türklüğün kaynaklarını ele geçirebilmenin vasıtasıdır. Bu noktada gözümüzü dört açmamız gerekmektedir.

Bu değişmez kanunlar çerçevesinde Türkiye'yi ve Türk Dünyası'nı değerlendirmek sosyologların asli işidir. Soros'a, hazırlanan cemiyetler içinde son zamanlarda Türk topluluklarının yer alması bizi çok düşündürmelidir. Önemli olan dil, fikir ve işbirliğinin sağlanmasıdır. Bunun yolları bizi bundan ayıran tarihî yollardan başka bir şey değildir. Türk Milleti'ni bir halı olarak düşünmek icap eder. Bu halı içinde bazı farklı desenler vardır, ama halının bütünlüğüne uyumlu ve zevkine aykırı değildir.

Allah'ın Türklere bahşettiği iktisadi kritik kaynakların tamamının Türklerin dışında, ister komünist, ister kapitalist olsun, sömürgeci güçler tarafından kullanılmasıdır. Daha acı olanı bu kullanmanın devam etmesidir. Geçen 15 yılda bunu Türkler için, Türklerle birlikte ve Türkler tarafından kullanmaya çevirememiş olmamız, tarihin affetmeyeceği siyasi suçumuz veya başarısızlığımızdır.

Ne kadar kırgın ve dargın olursa olsun kardeşini unutabilen bir tek insan düşünülebilir mi? Kaldı ki bizim ayrılığımız kırgınlığın veya dargınlığın değil, sadece zulmün ve başka milletlerin "Milli İdeallerinin", milli menfaatlerinin yarattığı ayrılıktır. Türk Milleti'nin bu asırda çektiklerinin sona ermesi, hür olması, dik başlı olması, müreffeh olması, mutlu olması, dünyada sözü geçen ülkeler arasında olması, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinin Türk Kültürü olmasıyla mümkündür!"

Sonuç

Merhum Prof. Dr. Turan Yazgan'ın öncülüğünde kurulan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın ortaya koyduğu hizmetler ve eğitim kurumlarının önemi, değeri ve varoluşu Türk kültür ve eğitim birliğinin oluşması büyük katkı sağlayacağı şüphe götürmez bir gerçektir. Önemli olan merhum Yazgan'dan sonra bu hizmet kervanının devam ettirilmesidir.

İnsan beyni olmadan nasıl yaşayamazsa milletlerin de eğitimi olmadan var olmaları mümkün değildir. Yani milletlerin beyni eğitimdir. Milli olmayan eğitim kişileri ya mandacı ya da uzaktan kumandalı sürüler haline getirir. Bu nedenle eğitime ne kadar önem verilse azdır. Eğitim milletlerin geleceğidir.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Eğitim Kurumları, tarihe not düşmekte ve kardeş ülkeler arasındaki dostluk, barış ve kardeşliği pekiştirme yönünde önemli bir rol üstlenmektedir.

Geleceğin Türk Eğitim Birliği'nin oluşmasından Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın Türk Cumhuriyetleri'nde açmış olduğu eğitim kurumları geleceğin Türk Dünyası'nı inşa etmektedir.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumlarında, Türkiye Türkçesi ile eğitim yapılmaktadır. Bu başlı başına önemli bir adımdır. Türk eğitim birliğinin oluşmasında Türk Dünyası eğitim kurumlarının rolü büyüktür ve önemi günden güne de artmaktadır. Alfabe birliğinin oluşmasında Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumlarının önemli katkısı olmuştur.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumlarını Türk Cumhuriyetlerindeki diğer eğitim kurumlarından ayıran belli başlı temel özellikleri şunlardır:

1- Bu okullarda eğitim ve öğretim Türkiye Türkçesi ile yapılmaktadır.

2- Müfredat programı Türkiye'ye paraleldir.

3- Mahalli öğrenciler ücretsiz okumaktadır. Türkiye'den gidenlerden ise sadece öğrenim harcı alınmaktadır.

4- Bu okullarda alınan diplomalar YÖK tarafından tanınmaktadır.

5- Okullar ve kültür merkezlerinin bulunduğu yerlerde Türk müzik ve folklorunu öğreten çok önemli kurumlar kurulmuştur. Buralarda Türk sazı ve Türk folkloru korosu oluşturulmaktadır.

6- Türkiye'den ve Türk Cumhuriyetleri'nden alınan öğrenci sayısı eşittir. Böylece eşit şartlarda dil birliği, hedef birliği, işbirliği ve kaynaşma sağlanmaktadır.

7- Bütün bunlar Türk Dünyası Eğitim Birliği'nin sağlanmasında önemli temel adımlardır. Bu birliğe ulaşmada yukarıdaki unsurlar büyük önem taşımaktadır.

Önerim Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın düşüncesi ve şuurunda vakıf ve eğitim kurumlarının çoğalmasıdır. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumları gerek devlet ve gerekse hayırsever insanlar tarafından desteklenmelidir. Türk aydınları, Türk eğitim birliğinin oluşmasına katkı da bulunmak için Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumlarına gereken ilgiyi göstermelidir.

Globalleşen dünyada umumi Türk Alfabe Birliği dâhil Türk kültürünü yayacak ve yaşatacak bu kurumun var olması için her türlü yardım yapılmalıdır. Bu bir milli vazifedir. Bugün Türk Dünyası coğrafyasında Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı eğitim kurumlarının yanı sıra Türkiye'den gidip okul açan başka sivil kuruluşları da vardır. Onların yaptığı hizmetler de yazılmalı ve analiz edilmelidir.

1980 yılında merhum Prof. Dr. Turan Yazgan öncülüğünde kurulan Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın hizmetleri kısa sürede Türkiye dışına taşmış ve Türk Dünyası'nı kucaklamıştır.

Yazgan, kurduğu Vakıf aracılığıyla Türk Dünyası'nda adeta bir eğitim seferberliği başlatmıştır.

Bu hizmet kervanının merhum Yazgan'dan sonra da devam etmesi en büyük dilek ve temennimizdir.

Kaynaklar

Prof. Dr. Turan Yazgan'ın kaleme aldığı Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Tanıtım Yazısı, www.turan.org, (2006).

Prof. Dr. Turan Yazgan, "Sevgili Okuyucular", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi,* Sayı: 207, Mart 2004.

Prof. Dr. Turan Yazgan'ın, *Türk Dünyası Bakü Atatürk Lisesi'nin Diploma Töreninde Yapılan Konuşmasından,* 2002.

Prof. Dr. Turan Yazgan, "Başmakale", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi,* Sayı: 190, Ekim 2002.

Prof. Dr. Turan Yazgan, "Baş Makale", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi,* Sayı: 173, Mayıs 2001.

Prof. Dr. Turan Yazgan, "Baş Makale", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi,* Sayı: 234, Temmuz 2006.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından hazırlanan özet metin, (Haziran 2006).